

evropský
sociální
fond v ČR

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Bylo vytvořeno v rámci projektu financovaného z prostředků ESF prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a státního rozpočtu ČR.

✓ Regionální koncepce

- ✓ UPLATŇOVÁNÍ PRORODINNÉ POLITIKY V OKRESE TŘEBÍČ
- ✓ MIROSLAV CEJPEK, VÍT SKÁLA A KOL.

Obsah

1	Úvod	2
2	Stručná charakteristika regionu	2
3	SWOT analýza	3
4	Místní aktéři.....	5
4.1	Veřejný sektor	5
4.2	Občanský sektor	5
4.3	Komerční sektor	5
5	Návrh dalšího postupu	6
6	Institucionální a finanční zajištění.....	6
7	Závěr.....	7

1 ÚVOD

Tento materiál byl zpracován na základě více jak dvouleté práce regionálního koordinátora v regionu Třebíčska za aktivní součinnosti vytvořené pracovní skupiny a expertního týmu složeného ze členů projektového výboru projektu „Rovnost na Vysočině v kontextu tvorby koncepce rodinné politiky kraje“ zkráceně „Rovnost šancí na Vysočině“.

2 STRUČNÁ CHARAKTERISTIKA REGIONU

Okres Třebíč se rozkládá ve východní části Kraje Vysočina. Na západě sousedí s okresem Jihlava a na severu s okresem Žďár nad Sázavou, na východě a jihovýchodě pak s okresy Jihomoravského kraje – Brno-venkov a Znojmo, a na jihozápadě s okresem Jindřichův Hradec (Jihočeský kraj). Území okresu má rozlohu 1 463,0 km² (největší v Kraji Vysočina) a téměř na celém se rozkládá Českomoravská vrchovina. Ze severu a západu zasahuje do území okresu Brtnická vrchovina, ve které se nachází nejvyšší vrchol Třebíčska – 711 m n. m. vysoká hora Mařenka. Dle údajů Českého statistického úřadu je také nejlidnatějším okresem kraje (k 31. prosinci 2012 – 112 833 obyvatel). Okresem protéká řeka Jihlava, dalšími významnějšími řekami protékajícími okresem jsou Rokytňá, Oslava, Jevišovka či Želetavka. Na většině území se průměrné teploty v průběhu roku pohybují od 4 do 7 stupňů Celsia a roční srážkový průměr dosahuje cca 600 mm.

Centrem regionu je město Třebíč, k dalším městům regionu se řadí Moravské Budějovice, Náměšť nad Oslavou, Jaroměřice nad Rokytňou, Jemnice a Hrotovice, na okrese se také nachází 9 městysů a celkem 167 obcí.

Na Třebíčsku žije přibližně 16 000 dětí ve věku do 14 let, 70 000 ve věku od 15 do 59 let a cca 26 000 ve věkové kategorii 60+. V roce 2012 se v regionu narodilo 1 208 dětí, bylo uzavřeno 522 sňatků, rozvedeno bylo 255 manželství. Na okrese působí nejvíce mateřských škol v kraji (75), dále 62 základních škol, 12 středních škol a gymnázií, 3 základní umělecké školy a rovněž jedna vysoká škola – Západomoravská vysoká škola Třebíč, o.p.s.

Na hospodářskou situaci a zaměstnanost v okrese těžce dolehly důsledky transformace hospodářství po roce 1989. Důsledkem likvidace nebo alespoň dramatického omezení výroby v největších podnicích okresu – na prvním místě je třeba jmenovat BOPO Třebíč – se stala vysoká nezaměstnanost, k níž přispělo i propouštění v ostatních podnicích a úřadech. Okres Třebíč se v rámci Kraje Vysočina dlouhodobě vyznačuje nejvyšším podílem nezaměstnaných na obyvatelstvu – k 31. prosinci 2013 činil celkem 10,49 %, z toho ženy 10,75 %, muži 10,24 %; k 31. srpnu 2014 pak celkem 8,4 % (ženy 9,7 %, muži 7,2 %). V některých částech, zvláště okrajových, okresu je tento ukazatel ještě vyšší (Budišovsko, Moravskobudějovicko, Jemnicko).

Nosným odvětvím hospodářství je v okrese strojírenský průmysl, významný podíl zastávají také potravinářství a stavebnictví. Rovněž podíl zemědělství je v celorepublikovém měřítku nadprůměrný. V okrese Třebíč zabírá zemědělská půda ze všech okresů Kraje Vysočina největší část plochy, charakteristický je rovněž vysoký stupeň zornění (87,4 %) a nízký stupeň zatravnění (10,1 %). Celkem je na okrese obhospodařováno 85 tis. ha zemědělské půdy.

Okres Třebíč leží v blízkosti dálnice D1 z Prahy do Brna, ovšem vzdálenost z Třebíče k dálnici činí 20 km po okresní silnici. Nejvýznamnějšími komunikacemi jsou silnice I. třídy I/23 ve směru Jarošov nad

Nežárkou – Telč – Třebíč – Náměšť nad Oslavou – Rosice a silnice I. třídy I/38 ve směru Jestřebí - Mladá Boleslav – Nymburk – Kolín – Havlíčkův Brod – Jihlava – Znojmo – státní hranice ČR/Rakousko. Železniční síť okresu tvoří pouze dvě jednokolejné železniční trati č. 240 Brno – Jihlava a č. 241 Znojmo – Okříšky se dvěma lokálními spoji (č. 243 Moravské Budějovice – Jemnice a č. 252 Křižanov – Studenec).

Okres Třebíč překypuje mnoha přírodními krásami. Nachází se zde 33 památek a přírodních rezervací (např. Údolí Oslavy a Chvojnice, Jedlový les a údolí Rokytne, Jalovec, Kobylínek, Klučovský kopec, Ptáčovský kopeček, Syenitové skály, Opatovské zákopy, Suché skály či Blatná hráz) s četnými vzácnými a zvláště chráněnými druhy rostlin a živočichů.

Region Třebíčska rovněž oplývá četnými historickými památkami. V samotném okresním městě jsou největším lákadlem Třebíčská židovská čtvrť, jejíž součástí je židovský hřbitov, a bazilika svatého Prokopa, jež byly v roce 2003 zapsány do seznamu světového dědictví UNESCO.

Město Jaroměřice nad Rokytinou se může pochlubit barokním zámekem s kostelem svaté Markéty a působením Františka Václava Míči a Otokara Březiny. Od roku 1999 je známo konáním Mezinárodního hudebního festivalu Petra Dvorského.

V Náměšti nad Oslavou lze navštívit renesanční zámek – původně gotický hrad, který býval letním sídlem prezidenta Edvarda Beneše. V jeho blízkosti se rozkládá přírodní památka Náměšťská obora – proslulá chovem daňků.

V Dalešicích nalezneme pivovar, jehož počátky sahají do přelomu 16. a 17. století, proslulému zejména díky filmu Postřižiny.

Z doby nedávné stojí za návštěvu Vodní dílo Dalešice. Těleso jeho hráze je nejvyšší hrází v České republice (100 m) a druhou nejvyšší sypanou hrází v Evropě (vyšší je pouze hráz přehradní nádrže Gura Apelor v Rumunsku). Nádrž slouží jako zdroj technologické vody pro Jadernou elektrárnu Dukovany, která je první provozovanou jadernou elektrárnou na území Česka – její informační centrum poskytuje veškeré informace o jejím vybudování i provozu.

3 SWOT ANALÝZA

V následující tabulce je uveden přehled silných a slabých stránek, příležitosti a ohrožení vzešlý z jednání pracovní skupiny. Jednotlivé body jsou seříděny od těch nejdůležitějších k nejméně zásadním. Číslo ve sloupci vedle konkrétního bodu značí jeho umístění na pomyslné ose priorit, přičemž hodnota 10 označuje nejvyšší možnou prioritu.

Silné stránky		Slabé stránky	
✓ Zájem některých komunálních politiků o prorodinnou politiku	9,5	✓ Odliv mladých lidí z regionu	9,8
✓ Jedna třída mateřské školy již pro děti ve věku 2 – 3 roky	9,3	✓ Nezájem některých komunálních politiků o prorodinnou politiku	9,5
✓ Dobrá síť vzdělávacích a školských zařízení (MŠ, ZŠ, ZUŠ, SOŠ, SŠ, DDM, obecních knihoven atd.)	9	✓ Vysoká nezaměstnanost	9,4
		✓ Nesystémová podpora organizací poskytující prorodinné a sociální služby (ze strany státu, kraje i obcí)	9,1

✓ Firemní mateřská školka Na hradě	8,7	✓ Horší dopravní dostupnost z dálnice D1 do regionu	8,6
✓ Funkční mateřská centra (Třebíčské centrum o. s., Mateřské centrum Andílci, o.s., MC Andílek, z.s.)	8,6	✓ Neochota zaměstnavatelů umožňovat flexibilní formy práce a jiná opatření podporující sladování pracovního a rodinného života	7,9
✓ Dobrá síť prarodinných a sociálních služeb	8,2	✓ Nedostatečná kapacita mateřských škol pro děti ve věku 2 – 3 roky	7
✓ Existence koncepcí prarodinné politiky (Třebíč, Jaroměřice nad Rokytnou, Hrotovice)	7,9	✓ Nízká úroveň spolupráce mezi obcemi v oblasti prarodinné politiky	6,5
✓ Osvěta o flexibilních formách práce	7,9		
✓ Široká nabídka volnočasových aktivit	7,9		
✓ Zájem některých zaměstnavatelů zavádět opatření podporující sladování pracovního a rodinného života	7,9		
✓ Kvalitní životní prostředí	6,7		
Příležitosti		Hrozby	
✓ Dotační tituly Evropské unie, státu, kraje dostupné pro místní subjekty (a využívané jimi)	9,2	✓ Nedostatek finančních prostředků pro činnost místních subjektů -> zánik některých organizací	9,6
✓ Zaměstnavatelé budou motivováni k hojnějšímu zavádění flexibilních forem práce (daňové úlevy, dotace)	9,1	✓ Legislativa zhoršující postavení klasických rodin	8,4
✓ Legislativní podpora alternativních forem péče o děti předškolního věku (dětské skupiny, mateřská centra, lesní školky atd.)	9,1	✓ Nepříznivý demografický vývoj (snižující se sňatečnost, zvyšující se rozvodovost, nízká porodnost)	6,9
✓ Zlepšení dopravní dostupnosti z dálnice D1 do regionu	8		
✓ Zavedení systémových opatření v oblasti financování prarodinných a sociálních služeb (ze strany státu, kraje i obcí)	7,8		
✓ Podpora rozvíjení spolupráce mezi obcemi v oblasti prarodinné politiky ze strany státu, kraje	6		

4 MÍSTNÍ AKTÉŘI

4.1 Veřejný sektor

Klíčoví aktéři veřejného sektoru v oblasti rodinné politiky jsou kromě Kraje Vysočina **obce**. Ty mají největší veřejně-politickou moc v dané oblasti pozitivně působit. Konkrétní uplatňování této moci se však liší obec od obce a závisí především na politické reprezentaci a jejich prioritách, jakou pozornost opatřením v oblasti rodinné politiky věnují.

Významnou roli hrají v okrese Třebíč též mateřské a základní školy, včetně Domů dětí a mládeže. Důležitou roli v oblasti rodinné politiky hrají i střední školy, umělecké školy, úřady práce a organizace zajišťující pomoc lidem v obtížné životní situaci, např. Denní rehabilitační stacionář pro tělesně a mentálně postižené.

4.2 Občanský sektor

V okrese Třebíč bylo identifikováno **15 aktérů** občanského sektoru, kteří **významným způsobem** ovlivňují místní rodiny. Jedná se zejména o rodinná a mateřská centra (např. Třebíčské centrum o. s. Mateřské centrum Andílci, o.s., Hrotovice, Rodinné centrum Damiján), organizace poskytující sociální služby (např. DIANA Třebíč, o. p. s., STŘED, o.s. – Náhradní rodinná péče, Domov pro matky Třebíč, Středisko rané péče Třebíč, Poradna Ruth) a organizace zaměřené na volnočasové aktivity dětí a mládeže (např. Chaloupky o.p.s., školská zařízení pro zájmové a další vzdělávání). Měsíčně tyto organizace zajišťují desítky akcí pro všechny věkové kategorie.

Dále v regionu působí dalších cca **60 obdobných organizací**, jejichž zaměření je užší nebo pouze lokální. Do této skupiny zahrnujeme kluby českých turistů, tělovýchovné jednoty, domovy pro seniory a organizace zabývající se pořádáním kulturních akcí.

4.3 Komerční sektor

V okrese Třebíč se nachází **5 firem**, které byly z pohledu rodinné politiky identifikovány jako nejvýznamnější. Zaměstnávají více než 100 zaměstnanců a navíc v praxi realizují opatření na sladování pracovního a rodinného života. Jedná se o: TEDOM a.s., Výčapy; FRAENKISCHE CZ s.r.o., Okříšky; BEL Sýry Česko a.s., Želetava a MANN + HUMMEL (CZ) s.r.o., Nová Ves. Zvláštní postavení má Jaderná elektrárna Dukovany. V jejím provozu je zaměstnáno několik stovek osob a další pracují v navazujících službách.

Dále v okrese působí **45 firem**, které hrají v oblasti rodin důležitou roli a to zejména tím, že dávají práci většímu počtu zaměstnanců nebo osobám v lokalitách, kde není moc jiných pracovních příležitostí. Např.: EGSTON SYSTEM ELECTRONIC, spol. s r.o., Jemnice; PBS INDUSTRY, a.s., Třebíč a S.O.K. stavební, s.r.o., Střítež.

V regionu působí i **čtyřicítka dalších firem**, jejichž přínos pro rodinnou politiku je již menší. Zvláště v okresech s takovou nezaměstnaností, jakou má Třebíčsko, je ovšem možné považovat každého podnikatele za důležitého, neboť dává práci minimálně sobě a v mnoha případech i druhým, čímž přispívá k zajišťování ekonomické stability rodin.

5 NÁVRH DALŠÍHO POSTUPU

Výše uvedená analýza ukazuje slabé a silné stránky regionu, jaké příležitosti se mohou otevřít a jakým ohrožením může být nutné čelit.

Problémem regionu je jeho **poloha** se špatným napojením na dálnici D1. **Výhodou** však je **řada kulturních památek**, včetně památek UNESCO, a **mnoho přírodních krás**.

Z pohledu rodinné politiky je důležité, aby **problematika rodin byla dobře legislativně ukotvena** a aby formou opatření na úrovni státu či kraje byli **zaměstnavatelé motivováni** k zavádění flexibilních forem práce a dalších opatření na sladování pracovního a rodinného života.

Městské a obecní úřady mohou podporovat činnost místních neziskových organizací vlastními grantovými systémy, poskytnutím vhodných prostor a marketingovou podporou, což masivně využívá město Třebíč. Jak veškerá jednání v průběhu projektu potvrdila, aby byla prorodinným opatřením věnována náležitá pozornost, je nezbytné, aby volení zastupitelé tuto problematiku viděli jako důležitou. K tomu mohou pomoci různé osvětové aktivity ze strany Kraje Vysočina a příklady dobré praxe z měst, kde je již Koncepce prorodinné politiky uplatňována: Třebíč, Jaroměřice nad Rokytnou, Hrotovice.

Velkou příležitostí pro region je též **využití synergických efektů ze spolupráce** jednotlivých samospráv, při využití potenciálu mikroregionů a místních akčních skupin.

V rámci projektu byl zpracován i poměrně detailní výčet vhodných aktivit na podporu rodin, který byl následně implementován do návrhu akčního plánu rodinné politiky Kraje Vysočina.

6 INSTITUCIONÁLNÍ A FINANČNÍ ZAJIŠTĚNÍ

Pro trvale udržitelné fungování rodinné politiky je důležité, aby minimálně v největších městech regionu - ORP (Třebíč, Moravské Budějovice, Náměšť nad Oslavou) působil člověk, který bude mít tuto problematiku přímo v náplni práce. Samosprávy měst, které tuto pozici zřízenou nemají, by měly zvážit, zda pro tuto činnost nezřídí **samostatnou pozici alespoň na částečný úvazek**. V Třebíči je tato činnost zajištěna pracovní pozicí „Koordinátora komunitního plánování sociálních služeb a prorodinné politiky“ a pozicí „Koordinátorky Zdravého města a místní Agendy 21“.

Tuto práci by mohla vykonávat žena, případně muž, na rodičovské dovolené. Je sice nutné počítat s tím, že by cca každé dva roky došlo k obměně pracovnice/pracovníka na této pozici, ale bude tak nastaven dlouhodobě udržitelný funkční model, kdy se žena/muž před skončením rodičovské dovolené tímto způsobem postupně vrátí do pracovního procesu a jako reprezentant/ka cílové skupiny, na kterou je většina opatření rodinné politiky cílena, bude mít vysokou motivaci uloženou práci vykonávat proaktivně. Navíc práce na částečný úvazek, jehož výše se může město od města lišit, rozpočet města nezatíží tak výrazně jako hlavní zaměstnanecký poměr. Ovšem motivovaná/ý zaměstnankyně/zaměstnanec pracující jen několik hodin týdně může v této oblasti pro region odvést významný objem práce.

Z úrovně Kraje Vysočina by měla být takové pracovníci/pracovníkovi poskytována maximální metodická podpora.

7 ZÁVĚR

Okres Třebíč je krásným regionem, který však čelí hendikepům způsobeným svou polohou a hospodářskou transformací. Mnohým místním politikům se tak může rodinná politika jevit jako příliš drahá nadstavba, pro kterou nemají prostor. Díky síti organizací občanského sektoru a několika této problematice vstřícným firmám však v regionu existuje základní infrastruktura pro poskytování nezbytných služeb pro rodiny. Podpořit tyto aktivity není v mnoha případech příliš nákladné a zajištění kvalitního informačního servisu, dlouhodobého způsobu financování neziskových organizací, včetně pomoci při získávání evropských dotací, výměna informací mezi představiteli samosprávy může být pro tento regionu dostačující podporou.

Více informací o projektu, v jehož rámci byl tento materiál vytvořen, najdete na:

http://www.kr-vysocina.cz/rodinny_portal.asp